

Indeksi človekovega razvoja	Ekonomsko ogledalo	UMAR
	številka 7/2003	str. 17

Vrednosti HDI in sestavnih kazalnikov za izbrane države, 2001¹					
	Slovenija	Norveška	Avstrija	Portugalska	Češka R.
Pričakovana dolžina življenja (leta)	75.9	78.7	78.3	75.9	75.1
Indeks	0.85	0.90	0.89	0.85	0.83
Rang v svetu (po indeksu)	33	5	14	32	37
Bruto vpisni količnik², v %	83	98	92	93	76
Indeks izobrazbe	0.94	0.99	0.97	0.97	0.91
Rang v svetu (po indeksu)	27	1	12	14	36
BDP na preb. (po kupni moči, USD)	17,130	29,620	26,730	18,150	14,720
Indeks	0.86	0.95	0.93	0.87	0.83
Rang v svetu (po indeksu)	32	4	10	29	38
HDI	0.881	0.944	0.929	0.896	0.861
Rang v svetu	29	1	16	23	32

Vir podatkov: (2003) *Human Development Report 2003*. Oxford, New York: Oxford University Press, UNDP.
Opombe: ¹Podatki se objavljajo z 2-letnim zamikom. ²Delež vseh vpisanih na primarno, sekundarno in terciarno raven izobraževanja glede na populacijo v teoretični starosti za vključenost.

V okviru Razvojnega programa Združenih narodov (UNDP) je izšlo **novi**, štirinajsto **svetovno Poročilo o človekovem razvoju** (Human Development Report 2003). Njegova osrednja tema so cilji za novo tisočletje (Millennium Development Goals) – od leta 2000, ko je bila sprejeta Deklaracija za novo tisočletje, tudi sicer osrednja tema Razvojnega programa. Preračuni **indeksa človekovega razvoja** (HDI) za leto 2001 prinašajo v povprečju precej sprememb na svetovni ravni, kar pa ne velja tudi za Slovenijo. Slovenija že četrto leto ostaja na 29. mestu lestvice 175 držav – ponovno z rahlim porastom skupne vrednosti indeksa. Glede na leto 2000 se je spremenila vrednost enega samega podindeksa – indeksa pričakovane dolžine življenja – in sicer za +0.01 točke. Tudi v letu 2001 ostaja na prvem mestu Norveška, ki ji sledi Islandija (ki se je povzpela s 7. mesta), medtem ko je pri državah, ki so se uvrščale v bližino Slovenije, po novih preračunih zaznati precej nihanj. Portugalska je v enem samem letu izboljšala vrednost indeksa kar za 0.016 točke (zmanjšala se je samo vrednost bruto vpisnega količnika, ki pa se zaradi povišane stopnje pismenosti ni odrazila tudi v zmanjšanju vrednosti podindeksa) in se tako povzpela za kar pet mest. Koreja, ki se je v letu 2000 še uvrstila pred Slovenijo, je v letu 2001 z nižjo vrednostjo HDI zdrsnila s 27. na 30. mesto. Podobno je z Malto, vendar zaradi nižjega bruto vpisnega količnika in nižjega BDP na prebivalca. Slovenija se med tranzicijskimi državami sicer še vedno uvršča najbolje, vendar se ji tako Češka kot Poljska s kontinuiranim in pomembnim zviševanjem vrednosti indeksa vztrajno približujeta. Pri drugih iz te skupine držav ni opaziti večjih pozitivnih sprememb.

Tudi **po spolu prirejenem indeksu človekovega razvoja** (GDI – gl. EO 3/2003:21) se Slovenija ni soočila s pomembnimi premiki – v letu dni je sicer zdrsnila za dve mesti (s 27. na 29. mesto), vendar z višjimi skupnimi vrednostmi tako indeksa kot njegovih podindeksov. Spremembo položaja lahko tako pripišemo (hitrejšim) zviševanjem vrednosti GDI držav, uvrščenih pred Slovenijo. Pri vrhu lestvice je opaziti kar nekaj premeščanj – tudi med državami z visoko stopnjo človekovega razvoja - kar je sicer tesno povezano s spremembami v HDI. Na prvo mesto se – po nekaj letih – ponovno uvršča Norveška, ki je s tem izpodrinila Avstralijo. Leto 2001 prinaša bistveno manj razhajanj med vrednostmi HDI in GDI v tej skupini držav, kar kaže na enakomernjšo distribucijo za (kvalitetno) življenje potrebnih dobrin – zdravja, dohodka in izobrazbe – po spolu. To pa vsekakor ne drži za države na repu lestvice (Niger, Burkina Faso, Sierra Leone), katerih vrednosti razvojnih indeksov ostajajo že predolgo nespremenjene. Kljub temu tudi v ostalih državah ostajajo razkoraki med vrednostmi po spolu disagregiranih podindeksov veliki, še posebej v razmerju dohodka žensk glede na dohodek moških. Razmerje je v povprečju najbolj ugodno na Danskem, v Latviji, Finski, Avstraliji in na Švedskem. Slovenija je na 19. mestu. Čeprav z absolutno nižjimi vrednostmi dohodkov jo glede na razmerje prehitijo celo Bolgarija, Bahami, Belorusija, Rusija in Estonija.

Vrednosti GDI in sestavnih kazalnikov za izbrane države, 2001¹						
		Slovenija	Norveška	Avstrija	Portugalska	Češka R.
Pričakovana dolžina življenja	ženske	79.5	81.7	81.3	76.4	78.4
	moški	72.2	75.8	75.1	72.3	71.7
Bruto vpisni količnik², v %	ženske	85	102	93	97	77
	moški	80	94	91	90	76
Ocenjen prihodek (po kupni moči, USD)	ženske	13,152	23,317	17,940	12,782	10,555
	moški	21,338	36,043	35,923	23,940	19,113
Delež dohodka žensk glede na dohodek moških, v %		61.6	64.7	49.9	53.4	55.2
GDI		0.879	0.941	0.924	0.892	0.857
Rang v svetu		29	1	14	23	32
GDI – HDI³		-0.002	-0.003	-0.005	-0.004	-0.004
GDI rang – HDI rang³		0	0	2	0	0

Vir podatkov: (2003) *Human Development Report 2003*. Oxford, New York: Oxford University Press, UNDP. Opombe: ¹Podatki se objavljajo z 2-letnim zamikom. ²Delež vseh vpisanih na primarno, sekundarno in terciarno raven izobraževanja glede na populacijo v teoretični starosti za vključenost. ³ Pozitivne vrednosti prikazujejo višje vrednosti glede na HDI, negativne obratno.